

11.1.2017

Dnro TAS/364/2016

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

(Viite: Lausuntopyyntöne 22.11.2016)

Lausunto hallituksen esityksestä alkoholilain kokonaisuudistukseksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt tasa-arvovaltuutetulta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle alkoholilain ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksen mukaan alkoholijuomien anniskeluun liittyvää sääntelyä kevennettäisiin vapauttamalla anniskeluaikoja sekä anniskelupaikan vastaavia hoitajia ja anniskelualueita koskevia edellytyksiä. Alkoholiyhtiölle kuuluvaa alkoholijuomien vähittäismyyntin luvanvaraisuutta muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat. Laista poistettaisiin myös ravitsemisliikkeiden aukioloaikaa koskeva sääntely.

On selvää, että muutokset, joiden tarkoituksena on lisätä alkoholin saataavuutta, tulevat lisäämään alkoholista aiheutuvia haittoja.

Voimassaolevan alkoholilain tarkoituksena todetaan, että lain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Uuden alkoholilain 1 §:ssä todettaisiin, että alkoholipitoisten aineiden kulutusta vähennetään ja niihin liittyvää elinkeinotoimintaa rajoitetaan ja valvotaan alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Tasa-arvovaltuutettu huomauttaa, että esitys on ristiriitainen edellä mainittuun tavoitteeseen nähden.

Esityksessä on pitkästi ja yksityiskohtaisesti tuotu esiin alkoholin kulutuksen ja haittojen kehitys, joka selvästi osoittaa, että rajoitusten purkaminen lisää alkoholin kulutusta ja sitä kautta alkoholin aiheuttamia haittoja ja että rajoitusten lisääminen vaikuttaa päinvastoin. Esimerkiksi vuonna 2008-2012

toteutettujen alkoholiveron korotusten seurauksena kokonaiskulutus on laskenut.

Esityksessä on myös kuvattu naisten ja miesten välisiä eroja alkoholin kuluttajina ja alkoholihaittojen subjekteina. Tasa-arvovaltuutetun näkemyksen mukaan alkoholin saatavuuden helpottaminen lisäisi alkoholihaittoja sekä miesten että naisten osalta. Vaikka miehet juovat kaikesta alkoholista edelleen kolme neljäsosaa, naisten alkoholinkäyttö on vuonna 1969 toteutetun alkoholilain kokonaisuudistuksen jälkeen noussut kuusinkertaiseksi.

Esityksessä todetaan, että eri väestöryhmien terveyden eriarvoisuus lisääntyisi todennäköisesti esityksen johdosta. Haitalliset vaikutukset kohdistuisivat erityisesti miehiin ja alempiin sosiaaliryhmiin. Vaikutukset voivat kohdistua erityisesti pitkäaikaistyöttömiin. Työttömien miesten alkoholikuolleisuus on ollut lähes yhdeksänkertainen ja naisten yli kahdeksankertainen palkansaajiin nähden. Esityksessä todetaan, että hallituksen tasa-arvoohjelman toteutus vaikeutuisi merkittävästi esityksen vuoksi, sillä sen tavoitteena on muun muassa parantaa miesten hyvinvointia ja terveyttä ja vähentää naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Esityksessä todetaan, että ”käsiteltävä uudistus toteutettaisiin tietoisena sen vaikutuksista.” Tasa-arvovaltuutettu esittää huolensa ja ihmetyksensä sellaisesta lainsäädännöstä, joka tulee ennalta tiedetyllä tavalla vaikuttamaan tavoitteisiinsa nähden vastakkaisella tavalla.

Tasa-arvovaltuutettu toivoo vielä vakavasti pohdittavan, ovatko esityksessä mainitut alkoholilainsäädännön aiheuttaman ”sääntelytaakan” vähentäminen ja ”toimivan kilpailun” edellytysten turvaaminen riittäviä perusteita uudistukselle ottaen huomioon siitä aiheutuvat haitat, jotka vielä erityisesti painottuvat miesten vahingoksi.

Toimistopäällikkö

Anja Nummijärvi

Ylitarkastaja

Anu Laaksonen

Tämä asiakirja on lähetetty vastaanottajalle sähköisesti. Asiakirjan allekirjoitettu taltiokappale säilytetään tasa-arvovaltuutetun toimistossa.